

LITURGIJA U PRAKSI

Već se skoro pola godine služimo »novim obredom« svete mise. U starom je obredu precizirano sve do najmanje sitnice: širenje i sklapanje ruku, podizanje i spuštanje očiju, pokloni i okretanja... U novom obredu rubrike su škrte. Bilo je rečeno da imaju više pastoralni karakter...

Jedni, oni »širokih rukava«, proglasili su da sada svako formira obred mise prema svom ukusu, nahodaženju i snalaženju. Sada je era »velike slobode«, pa nema potrebe ni misliti, a kamoli skrupulozno ispitivati, što je »zakonodavac« mislio s tim ili onim propisom.

Vjernici, uglavnom, nisu toga mišljenja. Oni traže da je u svetim obredima, pogotovo u svetoj misi, i izvana odraz sigurnosti i stalnosti.

Drugi su opet savjesni, pa se ne usuđuju na svoju ruku ništa poduzeti ni mijenjati. A često fali u knjigama, pa čak i u »Direktoriju« tačnija uputa ili barem savjet.

LITURGIJSKE ZAGONETKE

Pristupne molitve

Skoro u svim našim župama bio je običaj da je prije župskih (glavnih) misa bio blagoslov naroda. U takvim slučajevima su u prvoj reformi »otpale« pristupne molitve. U novim rubrikama nije bilo o tome ni riječi. Neki su dugo održavali staru praksu uvjereni da su formalno neopozvani, inače već reformirani, propisi (rubrike) još na snazi, iako je početni obred mise (pristupne molitve) jako izmijenjen.

Sada je valjda već svuda prodrlo saznanje, da najnoviji obred svete mise ne dozvoljava izostavljanje početnog pozdrava i zajedničke molitve kajanja i odriješenja.

Dakle »uvodna molitva« sada ne otpada ni na Pepelnicu, ni na Svijećnicu ni na Cvijetnu nedjelju.

Jedina iznimka je sada misa Bdijenja — Uskrsne vigiliije, jer je sav obred uključen u žrtvu svete mise.

Uvodno tumačenje mise

I ranije, kad su vjernici s misalom u ruci pratili svetu misu, bilo je potrebno da na početku svećenik upozori vjernike, koju će misu iz misala uzeti i protumači glavne misli misnih molitava i odlomaka Svetog pisma, kao i o svecu dana.

U sadašnjim uvjetima vjernici sve manje sudjeluju s misalom u ruci. Previše je toga izmijenjeno. Zato je toliko neophodnije da se neposredno iza prvog pozdrava, a prije pokajanja, kratko objasni sadržaj biblijskih čitanja i misne molitve.

Istina, rubrika vrlo skromno savjetuje: »Svećenik ili đakon ili drugi podesan poslužnik može vrlo kratko uvesti vjernike u misu dana«. No, ako se želi postići cilj sadašnjih odlomaka Svetog pisma, onda je neophodno potrebno, da se vjernike upozori na glavnu misao prvog (i drugog) čitanja, koje je redovno teže shvatljivo čak i za upućenije. Manje poteškoća imaju vjernici s Evanđeljem, koje je mnogo jednostavnije i svima pristupačnije. Ako uzmemo u obzir još činjenicu, da prvo i drugo čitanje obavljaju često ministranti, koji nisu baš spremni da s razumijevanjem čitaju, ili ako ne mogu ovladati crkvom svojim slabašnim glasićem, onda je pogotovo potrebno prisutnima izložiti glavnu svetopisamsku misao, a možda i povod (u posebnim zgodama) zašto se taj dio čita na taj dan ili praznik. Jedino na taj način bit će korist od novih čitanja, o čemu se toliko govori i piše — ali često kao da se krećemo u nekom apstraktnom svijetu ili kao da imamo na tim čitanjima prisutne odlične bibliciste.

Raniji »Obredi svete mise« su imali u poglavlju »Misa uz sudjelovanje naroda« pod t. 10. preporuku odn. direktivu da prije početka mise tumač »prikaže liturgiju dana prikkladnom poukom«. Budući da u sadašnjem »Redu svete mise« toga pravila više nema, treba iskoristiti barem ovu drugu, gore citiranu, uputu. Bez toga nam sve »reformе« neće donijeti naročite koriste za duhovni život, za aktivno sudjelovanje vjernika.

Ulazna pjesma

Najpreporučljivije je da vjernici pjevaju Ulaznu pjesmu, dok misnik dolazi iz sakristije k oltaru. No, praktično je u mnogim mjestima za sada to još nemoguće. Nema pjevača. Ako ima upućenih i »odvažnijih« može se recitirati ulazna pjesma.

Što treba recitirati? »Opća Uredba Rimskog misala« u t. 26. kaže se može uzeti antifona sa svojim psalmom iz Rimskog graduala ili Običnog graduala. A može se pjevati i neka druga pjesma, koja odgovara svetom činu, značajki

dana ili vremena. To se čini na mnogim mjestima, a da se kod toga zaboravlja na propis (u nastavku predašnjeg), koji glasi: »... s time, da joj je tekst odobrila Biskupska konferencija«.

Traži se, dakle, »BK«, a ne samo neki »dijecezanski referent ili stručnjak«! — Postoji li kod nas spisak takvih odobrenih pjesama za pojedina jezična područja?

Ako se kod »ulaza« ne pjeva, onda treba prema rubrici, da govore naglas antifonu iz misala vjernici ili neki od njih, ili čitač, ili pak sam svećenik nakon pozdrava.

I u toj stvari ima mnogo odstupanja od rubrika. Pjeva se svašta. Kad se recitira, uzima se nekada iz »Ulazne pjesme« antifona zajedno sa psalmom, a nekada čak i sa »Slava Ocu...« Iz rubrike je jasno, da se u tom slučaju recitira samo antifona.

Nailazimo na razne prakse kad svećenik sam recitira. Neki recitira idući iz sakristije glasno ili poluglasno, neki privuče time i neke vjernike da mu se pridruže. Drugi počinje pjesmu kod sjedala ili kod ambona.

Rubrika pak u novom misalu kaže, da se to učini »nakon pozdrava«. To znači, da se svećenik zajedno s narodom najpre prekriži, zatim narod pozdravi jednim od propisanih pozdrava, a onda recitira samo antifonu. To svakako nije idealno te treba poučiti vjernike, makar ih bilo malo, da sami recitiraju antifonu dok svećenik dolazi iz sakristije.

Pokajanje

Sam Misal donosi upozorenje vjernicima prije pokajanja. Svakako je neophodno potrebno, da se o smislu pokajanja, o istinitom i iskrenom kajanju češće govori. Jer skrušenost srca je uvjet da postanemo dionici plodova najsvetije žrtve.

Treba vjernike upozoriti i na to, da ovo pokajanje ne može nadoknaditi sakramenata svete ispovijedi. Trebali bismo biti svijesni svi zajedno, svećenici i vjernici, da sakramenat (osobne) ispovijedi nije zbog smrtnih grijeha (samo zbog njih!), nego da je i taj sakramenat izvor mnogih djelujućih ili djelatnih milosti, kako bismo se lakše čuvali grijeha i kako bismo bolje koristili sva sredstva za duhovni napredak. Osim toga moramo imati pred očima ogromno pastoralno i psihološko-odgojno značenje osobne optužbe u sakra-

mentalnoj ispovijedi. Nikakvo mudrovanje neće moći nikada nadoknaditi (već čisto psihološki!) svete ispovijedi. Razumije se, kada su vjernici dobro poučeni. A i svećenik da ne vrši svoju uzvišenu dužnost kao odiozni teret nego kao ulogu brižnog Samaritanca i duhovnog liječnika, savjetnika i učitelja!

Meni je osobno žao, što je kod molitve odrješenja izostavljeno, da se svi prisutni križaju. Po križu nam je došlo i dolazi oproštenje i spasenje. No, različiti su pogledi. Svima se neće nikada udovoljiti!

Slava Bogu na visini

I ova je lijepa drevna i časna pjesma reducirana do krajnosti. Moli se ili pjeva samo u medjelje i blagdane te u svečanijim zgodama. Razumije se, ne pjeva se u adventu i korizmi. A nekako nejasan je izraz »svečanije zgodne«. Neki ga tumače vrlo proizvoljno i široko, a drugi opet skrupulozno. Svakako treba da bude zaista neka svečanost (svetkovanje uz učešće velikog broja vjernika)!

Završnice misnih molitava

U t. 3. Opće Uredbe postoji točan spisak svih završnica misnih molitava. Nema dakle nikakve sumnje. Ali u praksi susrećemo veliku raznolikost. Još uvijek se dešava da nađete na svećenike, koji i molitvu nad darovima i popričesnu molitvu završavaju dužim (starim) zaključkom ili pak kratko uvijek istom rečenicom, iako se molitve različito završavaju. — U toj stvari nema mjesta samovolji!

Služba riječi

Tom dijelu svete mise posvećuje se velika pažnja. U rubrikama misala govore o tome točke 33—46. To dokazuje kako se velika pažnja posvećuje Svetom pismu i vjerskoj pouci. Postoje za to vrlo opravdani razlozi. Vjernici su u sadašnjim uvjetima života, u sukobu svih mogućih ideologija, i te kako potrebni solidne vjerske pouke. Sama tradicija danas više ne zadovoljava. S jedne strane treba čitanjem Svetog pisma upozoriti na ljepotu i vječnu vrijednost božanske objave, a s druge strane je potrebno tu riječ Božju učiniti pristupačnom i razumljivom svakom vjerniku. Zato treba mnogo solidnog, i prisutnima pristupačnog tumačenja!

Zanimljivo je, da se mnogi, barem u teoriji, oduševljavaju novim propisima o čitanju Svetog pisma u misama. A mora se, nažalost, priznati, da se već samom čitanju ne posvećuje dovoljno pažnje. Trebalo bi da već samo čitanje dokaže, da smo svi svijesni, da se čita ne zemaljska mudrost nego *Božja riječ*. Lijepo je, da čitaju ministranti. Još bi bilo bolje, kada bi to bili odrasliji mladići ili muževi. Ali trebalo bi, da se svatko, pa i sam svećenik, prethodno dobro pripravi. Čak uvježba. Uvježbavaju se recitacije i čitanje referata, a kako ne bi barem toliko vremena i pažnje posvetili božanskoj stvari!

Naročito treba lijepo i sa razumijevanjem čitati sveto Evanđelje. Isusova je to riječ. Rado se kaže: sam Isus po Evanđelju govori vjernicima. A kakav je taj govor, ako ga pola crkve ne razumije?!

Homilija

Rubrike u t. 41. i 42. posebno govore o homiliji. Mislim, da bi sramotno porazno ispala anketa o tome, koliko svećenika je ove točke proučilo, premeditiralo — i koliko ih postupa po tome? Kako rijetka su tumačenja Božje riječi i homilije izvan uhodanih obaveza i običaja! A toliko govorimo o novom duhu! I redovno su baš najglasniji u tim pitanjima najdalje od realizacije novog duha u liturgiji!

Kad bismo htjeli govoriti o našim propovijedima, morali bismo se rasplakati. Kao da se u Crkvi nije ništa dogodilo. U Crkvi i u svijetu! Kao da suvremene prilike ne traže nužno, vrlo ozbiljno korištenje kratko odmjerenog vremena, kad je Božji narod na okupu!!!

Još uvijek nailazimo na slabo pripremljene propovijedi. Nekada umjesto homilije ponavljanje pročitano, ali u mnogo lošijem — falsificiranom izdanju! Ili pak se netko spušta u neke egzegetske probleme, koji obične vjernike ni najmanje ne interesiraju ili ih mogu, onako nepotpuno prikazani, čak pokolebati u poštivanju Svetog pisma!

Neki opet smatraju za suvremeno i napredno da svoju propovijed okite svim mogućim citatima raznih pisaca i pjesnika, kojih većina prisutnih ni ne pozna, a još manje može dokučiti, u čemu mogu oni, onako na brzu ruku citirani, osvjetliti Božju nauku.

Vrlo nezgodno djeluje kad vam netko u propovijedi na dugo i široko citira razne brojke iz astronomije, fizike ili kemije. Razbacivanje s takvim »znanjem« danas nikome ne

imponira, a vrlo malo koristi. Pogotovo ispada ovako »razbacivanje znanjem« smiješno, kad netko citira podatke iz starih propovijedi ili zastarjelih knjiga, jer ima među vjernicima i takvih koji prate znanstvena dostignuća.

Naše propovijedi moraju biti kratke i jezgrovite. Riječ Božja. Nikako prodavanje vlastite mudrosti i, mudrovanja. Iskoristiti ono kratko odmjereno vrijeme da se ljudima što više približi božanska istina. Treba govoriti jednostavno i slikovito. Božanski Spasitelj nam je najbolji primjer. Svaka ilustracija mora biti dobro proučena da sama po sebi ilustrira našu misao, a ne da treba samu ilustraciju opširno tumačiti, kako bi se dovela u vezu sa sadržajem propovijedi.

Drugo je, ako se pruži prilika, da se u užem krugu povede rasprava o nekim problemima. U takvom zaokruženom krugu (npr. studenti, intelektualci) je korisno i potrebno postaviti sve na viši i naučni nivo. Tamo se može opširnije govoriti o pojedinim problemima egzegzeze i filozofije s obzirom na suvremena strujanja u svijetu i Crkvi.

Ukratko: ne pravi se stručnjak, gdje nisi i ne možeš biti! Ostanimo djelatnici Božje nauke, objavljene istine i svetih tajni. Pogotovo nemojmo nikada pokušavati vječno i natprirodno zamijeniti običnim, svagdanjim i zemaljskim. Treba i sebe i vjernike uvjeriti, da najvećih istina vjere nećemo moći nikada potpuno shvatiti, jer smo nespособni svojim ograničenim razumom obuhvatiti neizmjernog Boga. Kada se Božja objava prikaže kao Božja, onda vjernici nemaju poteškoća pri vjerovanju. A čim pokušavamo sve racionalizirati i srozati na razinu naše ograničenosti, onda smo sami ubili ljepotu i privlačnost vjere.

Ispovijest vjere

Za Simbol vjere važe skoro isti propisi kao i za »Slavu«, jedino što Simbol vjere dolazi i u one nedjelje u adventu i korizmi, kada »Slave« nema.

Šteta, zaista velika šteta, što se nije u zamjenu za »Slavu« uvela u svagdanju misu »Ispovijest vjere«. Misa je tako osiromašena. Pogotovo ako se držimo pravila, da se kod svake svete mise naglasi po koja misao, kako se preporuča. Inače se kod sadašnje reforme mnogi odgovorni tako rado pozivaju da se željelo tom reformom što više približiti starim izvorima i istočnoj liturgiji, kako bi s te strane gradili most zbližavanja među odvojenom kršćanskom braćom.

Bizantijska liturgija (sv. Ivana Zlatoustog i Bazilija Velikog) ima svakog dana »Simbol vjere«. Sada kada je toliko drugih stvari skraćениh, moglo se ovo uvesti, pogotovo na račun »Slave«.

Sveopća molitva

Ovo je svakako korisna novost. Ali sadašnji izbor je nedovoljan. I trebalo bi je uvesti, kadgod ima nešto više vjernika, kod svih redovnih službi Božjih (glavnih). Trebalo bi iskoristiti pravo, što ga daju rubrike svećeniku, pogotovo župniku, da se u konkretnim slučajevima doda ono što je za sabrani Božji narod najaktualnije.

EUHARISTIJSKA SLUŽBA

Rubrika t. 49. kaže: »Na početku euharistijske službe donose se na oltar darovi, koji će postati Tijelo i Krv Kristova.« Onda slijede razne upute o načinu, kako se sve to vrši.

U pojedinim crkvama bilo je svakojakih pokušaja, često vrlo nepromišljenih, koji su kompromitirali i »reformatoranovatora« kao i samu reformu. Prve narodu nije bilo blagovremeno i dovoljno protumačeno iz kojih se razloga to ili ono mijenja, novo uvodi, a drugo: često je to »novo« bilo nespojivo s duhom liturgije.

Najpoznatiji su bili slučajevi, koji su valjda već svuda dokinuti, da su vjernici donosili pojedinačne hostije, ili odmah na početku mise, ili kod »prikazanja« te ih stavljali u čestičnjak (ciborij). U jednoj je župi u Italiji neki »novator« izmislio automat tako da je svaki vjernik koji se htio pričestiti na ulazu u crkvu ubacio u automat neki novčić, pa je »iskočila« hostija u pripremljeni ciborij. Svjetske novine su se odmah o tome raspisale i optužile župnika, da »prodaje« pričest i da tim novčićem želi zamijeniti svetu ispovijed (nije li to slično zabludama u vrijeme Martina Luthera?!).

U rubrici se dalje govori o »hvalevrijednom običaju« da vjernici »prikazuju« kruh i vino, a svećenik to prihvaća... Nije li to anahronizam? Bili su nekada takvi običaji. Život i prilike su to dokinule. Nije li i u tome vođstvo i djelovanje Duha Svetoga? Prilike su se bitno izmijenile. Nema danas onako zatvorenih malenih zajednica, kako je

to bilo u ono staro vrijeme! Pogotovo je to praktično neizvodivo, barem će ostati bez ikakvog efekta, u suvremenim mjesnim i industrijskim centrima.

Zašto ne bi ono, što je »razvoj« nametnuo, skupljanje milostinje, »produhovili«, dali jače »liturgijsko-žrtveni« karakter — uz potrebno obrazloženje. Nije važan oblik i narav dara, važan je duh, duševno raspoloženje, spremnost prikazati samoga sebe i sav život, sa svim prijatnostima i neprijatnostima, vječnom Ocu — po Posredniku i Velikom Svećeniku Isusu Kristu.

Gdjegod je to moguće, ako ima odvažnijih mladića ili mladih muževa (crkveni odbornici, članovi župskog vijeća...), neka oni u vrijeme dok se na oltaru vrši priprema za »prikazanje« prikupe po crkvi milostinju te sve prikupljeno kao »dar Božjeg naroda« polože u neposrednu blizinu oltara ili na primjerno mjesto u svetištu. Možda bi se moglo u tu svrhu staviti kod oltara mali, lijep stolić.

Smatram da »ophod, kojim se prema sadašnjoj praksi donose darovi na oltar« (t. 50.) nije najsretniji. Da naime neki od ministranata na brzinu donese na oltar »razgolićeni« kalež. Ne bismo li mogli i u toj stvari poći malo k istočnoj liturgiji. Zašto ne bi poslije »Službe riječi« pošao svećenik sa ministrantima k stoliću, gdje je na strani pripravljen kalež te ga donio na oltar u maloj povorci — svečanije. U to vrijeme narod Božji pjeva ili recitira prikaznu pjesmu. Rubrika, istina kaže, da ako nema pjevanja da se prikazna antifona ispušta (t. 50.). No, budući da se u istoj rubrici malo ranije poziva na analognost kod ulazne pjesme, smatram, da bi trebalo ovo razumjeti tako, da se ispušta prikazna antifona u slučajevima kada nitko u crkvi ne zna recitirati pa bi trebao svećenik sam recitirati. A to mu je nemoguće budući da preuzima — priprema darove.

Očekivali smo, da će se dokinuti »anahronizam« pranja ruku, koji u sadašnjem načinu nema opravdanja (osim ukoliko se ne forsira primos darova »u naturi«). Nekadašnje simbolično tumačenje toga pranja već je davno iščezlo!

Euharistijska žrtva

Imamo sada četiri različite »Euharistijske molitve« ili »kanona«. U mnogim smo komentarima mogli čitati »opravdanje« uvođenja novih molitava, odnosno, formulara u tom dijelu mise, jer da na Istoku imaju u liturgiji mnogo veći

izbor. To ne odgovara istini. Istina je da postoji među Istočnim Crkvama više različitih liturgija i da ima svaka svoje euharistijske molitve. Nama najbliža i najpoznatija je bizantska liturgija, u kojoj opet imamo dvije prave liturgije: sv. Ivana Zlatoustog i sv. Bazilija Velikog. Svaka od tih liturgija ima ne samo po jednu euharistijsku molitvu, nego za sve prilike samo jednu, uvijek istu »prefaciju«.

Još se u nekim mjestima odstupa od pravila, da se »Svet - Blagoslovljen« razdvaja. Rubrika jasno kaže: »Poklik kojim sav puk, pridružujući se nebeskim silama, pjeva ili glasno moli »Svet«. On je dio euharistijske molitve i izvodi ga sav narod za svećenikom.«

Nepravilno je dakle, što često susrećemo, čak kod gorljivijih »liturgijskih novatora« da svećenik kod pjevanih misa lijepo tiho produži euharistijske molitve te jedino za samo konsekraciju možda malo pričeka. To se kosi s citiranim Uredbom, a pogotovo s duhom »reformе«. Sve je prevedeno na narodni jezik ne zbog svećenika nego zbog vjernika. Da vjernici baš najsvetije i najvažnije dijelove razumiju i u njima sudjeluju. Gdje je sudjelovanje, ako ih svećenik čita sam za sebe?!

Još nešto primjećujemo. Da baš najoduševljenije pristalice reforme tako rado izabiraju najkraće obrasce, da mogu misu završiti za ciglih 20 ili čak manje minuta. Jasno je da to nije na korist duhovne izgradnje, a još manje je punina sudjelovanja u najsvetijoj žrtvi. Zanimljivo je, da tako rijetko naiđeš na nekoga, koji čak u misama za »izabrane« upotrijebe vrlo lijepu, iako težu, četvrtu euharistijsku molitvu!

Služi li reforma liturgije samo brzini i komodnosti? Ili pak su u pitanju interesi vjernika? Sudjelovanje i razumijevanje?!

Obred mira

Ovo je novost, barem ukoliko se odnosi na vjernike. Koliko se povodom ove nove rubrike - preporuke vodilo žućnih rasprava i zagorčalo vjernicima pribivanje i sudjelovanje kod svete mise.

Pišu se vatrene rasprave o neophodnosti toga obreda, a pojedini svećenici su objavljivali da je to zapovijed, odredba... A vjernici su prema tome ne samo ravnodušni, nego uglavnom negativno raspoloženi. Hoće se vjernicima na silu nametnuti nešto što je preživjelo i što ne odgovara su-

vremenom čovjeku. Stvara se uglavnom, gdje je nasilno uvedeno, neki formalizam, koji ni malo ne produbljuje ni vjeru ni kršćansku ljubav među vjernicima.

Istina, bilo je to nekada u praksi — u malim, zaokruženim zajednicama. Sačuvalo se jedino kod svećanih misa. A poznato je da je čak među klericima to bilo sve prije nego na edifikaciju!

Kad je život Crkve, osjećaj vjernika, to odbacio, zašto mu prisilno nametnuti iznova. Nije li i to »odbacivanje« nečega kao preživjelog došlo pod djelovanjem Duha Svetoga, na kojega se baš »reformatori« tako rado pozivaju?!

Poznato je, da u mnogim mjestima, gdje su »nasilno i na bzinu« uvodili ovu novotariju, morali odustati, jer se odmah izrodilo ili deformiralo.

Kod nas je naš episkopat donio zajedničku odluku, da nijedan svećenik ne smije uvoditi u tom pogledu ništa »na svoju ruku«, bez prethodne dozvole Ordinarija. A koliko je bilo baš u toj stvari samovolje na račun »volje naroda« — pod maskom »crkvenih propisa«! Kamo to vodi?!

Svaka liturgijska novost mora prema duhu svih koncilskih dekreta proizlaziti iz potrebe, korisnosti i običaja, čuvstvanja, religioznog doživljavanja... Kod nas su vjernici, gotovo svuda, odbijali ili samo negodovanjem prihvatili taj obred, koji im je ostao tuđ i bez sadržaja.

Moje je skromno mišljenje, da bilo rukovanje, bilo naklon, bilo kakav drugi način pozdrava, slučajnom susjedu u crkvi neće ni najmanje zblížiti, često u gradovima, tako heterogenu zajednicu. Za tu svrhu moramo tražiti druge i svrsishodnije načine. Tome će moći najviše doprinijeti župski sastanci po grupama, gdje za to postoje realne mogućnosti (crkvene dvorane, veća župska kancelarija...). Na tim bi sastancima trebalo raspravljati o raznim zajedničkim župskim problemima, pa polagati Božjem narodu i račun o »gazdovanju« i suodgovornosti za sve...

Bit će svakako mnogo korisnije, a duhu i želji Uredbe bliže, ako mi odmah na početku mise, prije pokajanja ponovno naglasimo, da se trebamo kod čina kajanja sjetiti Kristove zapovijedi o ljubavi i pomirenju (Mt 5, 23), pogotovo sada kada nas na to upućuje novi obrazac misnog »kajanja«. — Kakav bi bio naš prinos, ako bi opraštali istom nakon prikazanja i pretvorbe?! Kristova zapovijed je jasna. Logično je da to duhovno raspoloženje i čin praštanja treba biti na početku prinošenja žrtve!

Pričešćivanje

Koliko je bilo vruće krvi i zamjenki, ljutih dopisa i tužbi, jer se u nekim crkvama preko noći uvodilo pričešćivanje stojeći, iako za to nije bilo nijedne zapovijedi, čak ni direktive. Gdje su svećenici postupili kao mudri očevi odrasle djece i razboriti učitelji božanskih istina, tamo je to išlo bez poteškoća. — Sami za sebe tražimo od naših poglavara razumijevanje i bratsko tretiranje. Samo moramo to činiti još u mnogo savršenijem obliku, jer mi imamo pred sobom vjernike, koji nisu učili teologiju, ascetiku i mistiku... A znamo kako smo daleko u našem osobnom vladanju od savršenstva, i u pogledu poslušnosti, i u pogledu poštivanja direktiva, čak pozitivnih propisa! A naučavamo druge, da treba sve gledati u natprirodnom svijetlu!

Neki opet na veliko reklamiraju pojedinačno pričešćivanje pod obje prilike. Ubacuje se u vjernike osjećaj, da su sada jedni primili nešto više nego drugi. Kao da nisu svi jednako primili istoga Krista, živoga, Uskrsloga! — Često puta je u pitanju samo borba za »rekorderstvo«: tko će prvi učiniti nešto ekstravagantno! Žalosno!

Dakle, da se razumijemo. I danas se može pričešćivati stojeće ili klečeće vjernike. Ovisi o prilikama mjesta. Gdje je još »stari« oltar i pričesna klupa, svakako će biti skoro zgodnije pričešćivati po »starom običaju«. A gdje nema više pričesne klupe, oltar okrenut prema vjernicima, pogotovo kada ima mnogo pričesnika, onda će vjernici sami rado prihvatiti pričešćivanje stojeći.

Trebalo bi vjernike poučiti o prilazanju i odlazanju s pričesti. Pogotovo kada je pričešćivanje klečeći ne treba pokleknuti ni prije ni poslije pričesti. A poslije pričesti i inače ne treba, jer treba vjernicima češće predložiti istinu, da tada nose Krista u sebi i neka koncentracijom i kontemplacijom odaju njemu počast — odlazeći, vraćajući se na svoje mjesto u crkvi.

Mnogo treba govoriti o čestoj, ali dobroj, pričesti!

Završni obred

Neki vjernici jedva čekaju da mogu izaći iz crkve. Čak ima svećenika, koji na brzu ruku zbace sa sebe misno ruho te žure pred crkvu, među narod... Kolikogod je korisno biti mnogo s narodom, toliko je sablazan vjernicima, kada vide, da je svećenik izašao bez ikakve zahvale.

Drugi opet smatraju, da ih sadašnji »otrust« tjera iz crkve. Treba i jednima i drugima reći, što govori rubrika: »... zajednica se odpušta, da se svatko može vratiti svojim dobrim djelima, hvaleći i blagoslivljajući Gospoda.«

Trebalo bi svi vjernici shvatiti da je svagdanji život, rad i trpljenje, produžetak službe Božje, svete liturgije. Na svom radnom mjestu, a i u bolesničkoj postelji, moramo produžiti — sjedinjeni neprekidno s Kristom — svoju »liturgiju«, svoju službu Bogu. Trebamo svi skupa doći do svijesti da je čitav naš život služba Bogu. Da moramo neprekidno živjeti u Božjoj prisutnosti!

Razumije se, ne smijemo praviti iluzije. Ljudi će ostati ljudi. Uvijek više griješnika, nego svetaca. I svetac se ne postaje preko noći. Nijedna reforma neće moći izmijeniti ljudsku narav. Još manje odkloniti sve slabosti, griješne sklonosti, strasti i požude... Zato treba vjernike stalno upozoravati na neprekidnu »samokontrolu«, »samokritiku«, svagdanje ispitivanje savjesti i kajanje, često pristupanje sakramentu liječenja — svetoj ispovijedi!

Iako je već u »Obredu svete mise« bilo objavljeno (t. 53) da se otpušta uvijek, i u crnim misama sa: »Idite u miru«, još se uvijek nailazi na pojedinačne slučajeve, da se zbog »blagoslova, litanija ili neke druge pobožnosti« govori: »Blagoslivajmo Gospodina« ili se jednostavno sve skupa ispusti, pogotovo blagoslov naroda.

Rubrika »Opće uredbe« (t. 126) kaže: »Ako poslije mise slijedi koji liturgijski čin, izostavlja se završni obred, tj. pozdrav, blagoslov i »otrust«. — Postavlja se pitanje, na kakav se liturgijski čin ovdje misli? — Već je ranije bilo rečeno, da se npr. litanije poslije mise (npr. na prvi petak) ne smatraju takvim činom te treba misu redovno završiti. Ranije se smatralo, da izlaganje Euharistije za dužu adoraciju (cijeli dan) ili Teoforična — Tijelovska procesija predstavljaju takav liturgijski čin. U sadašnjim rubrikama to nije izričito spomenuto. Možda je izašlo kakvo posebno tumačenje.

U rubrikama u vezi s misom za pokojnika u t. 340. izričito se kaže, da se ispusti završni obred samo u slučaju, da je nazočno tijelo onoga, za koga se služila misa. Dakle, da je to istinska »pogrebna misa«.

Ne postoji dakle nikakva »absolutio« ni kod tumbe ni kod uskrsne svijeće (kako je bio u posljednje vrijeme običaj!). Misa za žive i mrtve jednako završava — bez ikakvih dodataka.

NEKE POTEŠKOĆE

Stari oltar — novi obred

Neki se ne snalaze, kako spojiti stari oltar u svojoj ankvu sa novim načinom služenja sv. mise. Ima naime još mnogo mjesta gdje iz opravdanih razloga, a ima i takvih gdje iz komodnosti ili nepokretnosti, nisu ništa »preuredili«. I tako nailazimo na vrlo različitu praksu služenja sv. mise »po novom obredu«.

Smatram, da svakako nije pravo, ako svećenik i nadalje počinje sve po starom načinu pod stepenicama oltara, a od ulazne pjesme na samom oltaru. Iznimka može biti kakva mala, interna kapelica male zajednice.

Inače se može sa malo dobre volje i minimalnim troškovima urediti, da bude učinjen korak naprijed.

Ako nema ambona, neka se postavi neki lijepo izrađen stalak za knjigu — na stalno mjesto. Nije pravilno da stalak bude pult za note pjevača ili svirača. Može biti i drven, ali neka bude prekriven lijepom, po mogućnosti izvezenim, prekrivalom. Nikako nije primjerno da se gore stavi samo mala krpica. Neka stiže do zemlje sa obje strane.

Ako se služi redovno tiha misa neće biti potrebna sjedala, nego će se sve odvijati kod toga pulta — ambona.

U koliko je sudjelovanje s pjevanjem, neka se postave sa strane svetišta, ispod oltara, stolice za svećenika-misnika i ministrante. U koliko ministranti čitaju poslanicu, može svećenik imati pred sobom drugi stalak za »misnu knjigu«.

Kad misnik sam obavlja i sva čitanja najbolje će biti, da se odmah u početku, nakon što je propisno pozdravio oltar poljupcem, ako je svetohranište sa Euharistijom i poklonom, stane kod ambona — stalka te tamo počinje svetu misu i ostaje na tom mjestu sve do završetka bogoslužja riječi.

Sviječnjaci i cvijeće

Pomodanstvo je prodrlo i u svećeničke redove. Nećemo ovdje raspravljati kako ogromne štete i koliki izdaci (sve na teret vjernika, ne na ličnu odgovornost izvršitelja — često bez propisnog odobrenja nadležnih, bez konzultiranja

odobrenih stručnjaka — a sve u ime Božjeg naroda!) su pričinjeni brzopletim prepravkama u crkvama, da se što prije, prije ostalih, izvrši neka reorganizacija, prinova. Ni o ulozi križa na oltaru (t. 270. Opće uredbe) nećemo ponavljati, jer je o tome bilo govora u jednom od ranijih članaka. Ovdje bih samo spomenuo, da vrlo neozbiljno djeluje, kada se premještaju svijećnjaci čas ovamo čas onamo. Jedan ih sabije sve na jednu stranu oltara (iako ogromna većina vjernika više voli harmoničnu simetriju — premda ne treba biti apsolutna, a drugi ih je razmjestio pored oltara kao da nemaju nikakve veze sa svetom žrtvom. A zna se ne samo korisnost nego u sadašnjim uvjetima mnogo više simbolika svijeće.

Sigurno je, da na novom oltaru prikladno ne stoje vaze, još manje lonci sa cvijećem. A i to se nailazi. Uloga cvijeća u crkvi je važna i delikatna. I crkva mora biti naš prijatni zajednički dom. Ali zato mora biti svaka stvar na svojem mjestu. Ništa ne smije ni sakrivati najvažnije stvari, ni skretati pažnju od centra: Euharistije i oltara — žrtvenika!

Da u suvremenu crkvu ne spadaju neki provizorni, na silu pripremljeni, oltari je više nego jasno. Dok nema mogućnosti i sredstava za nešto solidnije, neka se kombinira staro s novim, koliko je moguće.

Žestoke kritike starog

Propagirajući nove obrede i reforme pojedinci udaraju po svemu što je bilo do sada. Sve osuđuju, sve preziru. Siromasi! Zaboravljaju da bez juče, nema ni danas, ni sutra. Zaboravljaju da je u Crkvi i juče i prije 100 i 1000 godina djelovao Duh Sveti. A da Božja Providnost kroz vjekove, tako u prošlosti, kako će biti jednako i u budućnosti (jer ljudi će ostati ljudi — sa svim svojim slabostima usprkos svih reformi — i zvučnih parola!) mora neprekidno ispravljati naše »devijacije«. Tko tako radi, taj dokazuje — ne svoju progresivnost — nego duhovno siromaštvo, plitkost — i veliku dozu oholosti!

Sveci, istinski veliki reformatori, nisu radili tako. Konstruktivan rad je istovremeno najbolja i najsolidnija kritika.

Nasljedujmo Krista i Bogorodicu!

A. Turk